

també 'menjar, devorar': no en dóna més representants indoiranis, però és la mateixa de l'irl *gob* 'bec', 'boca', l'al *keifer* 'barra' (i molta parentela germànica); i el sentit de 'devorar' i anàlegs està molt representat en balto-eslau *sbc̣r zòbati* 'menjar', 'devorar', rus *zobáti* 'menjar, picolar', lit *zėbėti* id., i ja paleoslau *o-zobati* traduït *λυμάλεσθαι* que significa «souiller, gâter, maltrair»; potser no és causal la gran coincidència del que signifiquen aquests últims amb el sentit del *zafar* persa modern

Si el mot català ve d'un mot àrab en *-r* final, s'explica millor que tingui variants amb *rr*. ja hem vist que és *safarrós* en un dels passatges del *Facet*; en Eiximenis en el primer passatge hi ha *çafarós* en el ms A, però amb *-rr-* en l'incunabile, i en el segon passatge tenim *-rr-* en totes dues fonts textuales, potser es refereix el *DAG* a la variant eiximeniana en remetre de *safarrós* a *safarós*, si bé diu que és dels Ss XVII-XVIII. En fi *AlcM* registra un mall *safarri* «engrut, massa viscosa de brutícia»

En conclusió sembla que podem mirar com a ben probable aquesta etimologia àrabo-persa del mot català

No callarem que hi ha en altres llengüatges certes assonances verbals que podrien orientar cap a d'altres pistes etimològiques, però les crec coincidències, que en general hem de mirar com a merament casuals, potser algunes no del tot, però secundàries o no orientadores. El port *sáfaru* (abans *çáfaru*) aplicada a ocells de presa [princ S XVII] «bravío, esquivo, difícil de amansar, que nunca se domestica bien», i després «áspero, rudo, desconfiado», que va amb el cast ZAHARENNO id (*DCEC*), i que semblen adaptacions de l'àr. *sabri* 'que es cria en les penyes'. Hi ha un prov. *safre* que Mistral tradueix «les grès» en «la Durenço, que fai afre / dins li roucàs e dins lou *safre*» (*Calendau* IX, 48 2), que sembla enllaçar-se amb el sentit que hem suposat etimològic del port. *sáfaru*, però encara que costa de creure que a Provença vingui de l'àr. *sabra* 'penya', el fet és que tot plegat mostra amb el nostre *safarós* ben poca proximitat semàntica

Els mots it *zaffardoso* 'brut, sòrdid' i *zavardarsi* 'embrutar-se', per als quals indico enllaços originaris no gaire segurs en l'article ZAHURDA del *DCEC* (IV, 806b20) només s'hi acosten vagament. Fr. dial. *safre* adj «vif, remuant, glouton» que hom deriva del flam *schaffer* «glouton» (Gamillscheg, *Fests d Wiener Nat-bibl*, 1926, 235ss) Un *saffret* «friand, savoureux» de Rabelais etc, que Spitzer voldria derivar de *SAPIDUS* (*BhZRPb* XXIX, 37n). Baix-breton *safar* «bruit clameur» que Sainéan (*Les Sources Indig* I, 388) creu manlleu del provençal (dels mariners) *safaret* (el qual deu anar amb el nostre *safareig*)

D'una pronúncia vulgar concreta i assimilada **sofrós* crec que s'extrauria regressivament *xofre* que el *DAG* troba amb el sentit «brut, llord, deixat» a Vic i Centelles, una mica més alterat és *xofla* 'esponjós' a Manresa segons el *DAG*, com que Bulbena hi afegeix *xomfle*, *-fla*, «flonjo, tou», ens adonem que en aquestes dues variants hi ha encreuament amb *flonjo*, causant

del canvi de sentit i de la *-l-* i la *-m-*. Van a freq d'això els mall. *atxofar-se* i *atxofada* 'merdarada', i com que el verb també significa «repantigarse», es comprèn que aquest *atxofar-se* no és altra cosa que (*at*)*xafar-se* amb la *o* d'*aclofar-se*; però d'altra banda aquests *atxofar(-se)* i *aclofar-se* deuen ser responsables de la *o* i de la *x-* de *xofre*

¹ És un dels nombrosos passatges que han anat sortint, que no es van incloure en les desproposicions d'*EntreDL*, i s'hi haurien pogut fàcilment afegir, com els nombrosos que hi he afegit en la Miscel·lània Sanchis Guarnier, tampoc va en aquesta però ben bé s'hi hauria pogut incloure, llegint «esquiú ésser negligent / de cas' en lo regimet: / que no sia *çaffarrosa* / ne sia mal recaptosa / per res, ne sia erguylosa». — ² La cita verdagueriana que he donat més amunt és treta del poema sobre Colom, llavors inèdit, i en l'ed Barcino (*Inèd*, vol II) figura en la nota de la p. 65, mentre que en l'altra versió (p. 65, lín. 16) redacta diversament la frase tot conservant-hi el mot i el sentit. Se sap que Verdguer, en efecte, havia sotmès el seu esborrall a Aguiló per demanar-li'n parer (introd., p. 14, n. 11), cosa que indica que la versió impresa en nota fou la comunicada a Aguiló (a qui ja no devia consultar més, perquè el crític el dissuadí fortament de continuar aquesta obra), i és un detall que pot servir per datar els diversos assaigs del *Colom*. Ara bé en aquesta obra el mot surt molt repetidament: «arionsant damunt sa enorme esquena / de muriach las alas *safarosas* / --- / quiet posa's ---» (58.1); el dimoni «trayent de sos *safarosos* llavis un tro ---» (149), el mal geni del volcà, uns «mots --- llansantlos per sos *safarosos* llavis ---» (209.6) Quasi tots els assaigs d'aquesta obra els féu Verdguer en els seus anys juvenils, o sigui molt abans dels seus viatges pel NO. del nostre Pirineu, per tant no l'havia après allà; dubto que fos del Lab, ni de les rares fonts medievals en què figura, potser més aviat d'algun altre ús comarcal (o personal?): d'un mot de què es serveix tant costa de creure que només el sabés pel Lab. o un text escadusser. Aprofito aquesta ocasió per observar que, amb poquíssimes excepcions, els nombrosos i llargs passatges que s'han conservat d'aquest gran projecte èpic mostren l'estil d'un escriptor molt inexpert (de vegades amb inhàbils calcs de tronades obres castellanés); incomparablement més ruda i balbucient que l'esborrall de l'*Atlàntida* trobat per Junyent en una golfa de la masia de Verdguer, i que segons l'ed. d'aquest i Riquer, he estat datant de 1867 en el meu diccionari, el progrés des d'aquesta a la versió de 1877 és petit, des del *Colom* a l'*Atl* 1867», en canvi, és enorme. En la meua opinió la data 1867 és massa antiga per al dit esborrall de l'*Atlàntida*, i encara és més clar que la immensa majoria dels assaigs del «Colom» han de ser dels anys juveníssims (entorn de 1865); en tot cas bastant abans dels intents de datació que en fa Torrent Fàbregas en la introd. de l'edició, si és justa la impressió que trec de les